

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1940 kl. 3 e. m.

*Konstitutionsutskottets memorial med förslag till ändrad lydelse
av § 51 regeringsformen och § 34 riksdagsordningen.*

Då det under utomordentliga förhållanden, sådana som de nuvarande, är angeläget att riksdagen utan tidsutdräkt kan träda i verksamhet, får utskottet med begagnande av sin initiativrätt jämlikt § 38 mom. 1 riksdagsordningen framlägga förslag till ändringar i grundlagarnas bestämmelse om tiden för urtima riksdags sammankallande och om tiden för riksdagens öppnande.

I fråga om tiden för kallelse till urtima riksdag stadgas i § 51 regeringsformen, att i de fall, då Konungen eller regenten eller statsrådet sammankallar riksdagen, tiden härför skall fastställas tidigast till andra och sist till tjugonde dagen från den, då kallelsen blivit uti allmänna tidningarna kungjord. Paragrafen erhöll sin nuvarande lydelse år 1933. Dessförinnan gällde sedan år 1894, att tiden för urtima riksdags sammanträde skulle fastställas efter sjunde och inom tjugonde dagen från kallelsens kungörande uti allmänna tidningarna. Förslag om antagande av den år 1933 genomförda grundlagsändringen framlades i proposition (nr 103) till 1932 års riksdag. Propositionen var närmast föranledd av en skrivelse till Kungl. Maj:t från rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, vari denna förordnat, att tiden för urtima riksdags sammanträde skulle fastställas inom tjugonde dagen från den, då kallelsen blivit uti allmänna tidningarna kungjord. Då det ansågs önskvärt, att urtima riksdag kunde sammanträda utan onödigt uppskov, tillstyrkte dåvarande chefen för justitiedepartementet en ändring av § 51 regeringsformen i angivet syfte. Emellertid ansåg denne det icke vara lämpligt att, såsom kommissionen föreslagit, borttaga varje minimigräns med avseende å tiden mellan kallelsens utfärdande och riksdagens sammanträde, utan fann han den ifrågavarande ändringen böra inskränkas till att berörda tidrymd i möjligaste mån förkortades. Uttryckligen betonades av departementschefen, att den kortaste kallelsetiden icke borde ifrågakomma med mindre stor skyndsamhet vore av nöden.

Angående dagen för riksdagens öppnande stadgas i första punkten i § 34 riksdagsordningen, sådan denna lyder sedan år 1921, att Konungen låter offentligen kungöra den av Honom för riksdags öppnande bestämda tid, som må utsättas till första eller andra söckendagen efter riksdags början. Dessförinnan gällde, att tiden för öppnandet ej finge utsättas senare än å viss söckendag — efter år 1900 den andra — efter riksdags början. Den

år 1921 företagna ändringen av grundlagsstadgandet står i samband med den samtidigt genomförda reformen, att kamrarna själva äga utse sina talmän. I propositionen (nr 322) i detta ämne till 1920 års riksdag uttalade dåvarande chefen för justitiedepartementet — i anslutning till vad konstitutionsutskottet (utlåtande nr 27) redan år 1913 anfört och föreslagit — att en ändring i lydelsen av § 34 riksdagsordningen borde ske, för att riksdagen alltid skulle kunna påräkna dagen för sin början för förrättande av talmansval före det högtidliga öppnandet. Förevarande bestämmelse hade i rikskommissionens för ekonomisk försvarsberedskap förut berörda skrivelse föreslagits jämkad på sådant sätt, att där fråga vore om urtima riksdag och stor skyndsamhet vore av nöden, tiden för riksdagens öppnande kunde ut-sättas till samma dag riksdagen sammanträdde. Skrivelsen föranledde emellertid i denna del ingen åtgärd, helst syftmålet med den ifrågasatta ändringen av § 34 riksdagsordningen enligt ett uttalande av dåvarande chefen för justitiedepartementet i den ovan omförmälda propositionen år 1932 om dagen för urtima riksdags sammanträdande borde kunna vinnas genom kallelsetidens förkortning.

Vad först beträffar frågan om tiden för kallelse till urtima riksdag synes möjlighet böra beredas Kungl. Maj:t att i ett kritiskt läge utan tidsutdräkt erhålla riksdagens stöd och medverkan. Under förutsättning att riksdagskallelse utfärdas på förmiddagen ena dagen får det med nuvarande kommunikationer anses möjligt för de flesta bland riksdagens ledamöter att inträffa i riksdagsorten på morgonen efter den dag, då kallelsen utfärdats. Utskottet anser sig därför böra föreslå en förkortning av minimitiden för kallelsen till urtima riksdag. Riksdagen bör emellertid självfallet icke annat än under utomordentliga förhållanden kallas till möte redan dagen efter riksdagskallelses utfärdande.

Vad härefter angår frågan om dagen för riksdagens öppnande, synes detta, även om det normalt icke bör äga rum förr än tidigast dagen efter riksdagens början, dock under exceptionella förhållanden kunna få ske redan samma dag. Genom en grundlagsändring i sådant syfte kan i ett kritiskt läge göras en tidsvinst på ytterligare en dag. Tillräcklig garanti för att talmansvalen, vilka erfarenhetsmässigt ej taga längre tid i anspråk, alltid skola hinna förrättas före öppnandet, får anses ligga i regeln i andra stycket i § 34 riksdagsordningen, att talmännen vid riksdagens öppnande i kamrarnas namn skola betyga Konungen deras undersåtliga vördnad. I denna bestämmelse förutsättes alltså, att valen av talmän skett före riksdagens öppnande.

I enlighet med nu anförda grunder har utskottet låtit upprätta förslag till ändrad lydelse av § 51 regeringsformen och § 34 riksdagsordningen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 51 regeringsformen och § 34 riksdagsordningen.

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse.)

§ 51.

I de fall, då Konungen eller regenten eller statsrådet sammankallar riksdagen, fastställs tiden för dess sammanträde tidigast till *andra och sist till tjugonde dagen från den*, då kallelsen blivit uti allmänna tidningarna kungjord.

(Föreslagen lydelse.)

§ 51.

I de fall, då Konungen eller regenten eller statsrådet sammankallar riksdagen, fastställs tiden för dess sammanträde tidigast till *dagen efter den*, då kallelsen blivit uti allmänna tidningarna kungjord, *och sist till tjugonde dagen efter samma dag*.

Riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

§ 34.

Konungen låter offentlig kungöra den av Honom för riksdags öppnande bestämda tid, som *må utsättas till första eller andra söckendagen* efter riksdags början. På den — — — förslag framställa.

Då Konungen, — — — undersåtliga förordnad.

(Föreslagen lydelse.)

§ 34.

Konungen låter offentlig kungöra den av Honom för riksdags öppnande bestämda tid, som *ej må utsättas senare än å andra söckendagen* efter riksdags början. På den — — — förslag framställa.

Då Konungen, — — — undersåtliga förordnad.

Stockholm den 9 maj 1940.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: herrar Hallén, Gustaf Adolf Björkman, Per Andersson, Herlitz, Källman, Thulin, Karl August Johanson, Nils Andersson, Öman*, Anders Andersson, Albertsson, Andersson i Igelboda, Vougt*, Mosesson*, Arnemark, Nordström i Torsby, Eriksson i Toftered*, Nilsson i Göteborg, Nolin och Wolgast.

* Ej närvarande vid justeringen.
